

TEMA

Trosformidling under nye vilkår

AF FRANK RISBJERG KRISTENSEN

Jeg må være nysgerrig og ydmyg over for mennesker med et postmoderne tankesæt, hvis jeg vil holde af dem og være sjælesørger, vejleder og forkynder for dem.



Frank Risbjerg Kristensen,
f. 1966

Konsulent i Evangelisk
Luthersk Mission (ELM)
og terapeut
frank@elm.dk

Evangeliet skal forkyndes på ny til hver generation. Ja, Guds ord skal formidles i hele dets fylde og aktualiseres for det enkelte menneske igen og igen, hvis troen skal slå rødder i hjerterne og få ben at gå på. Det er der bestemt ikke noget nyt i.

Hvis det bare var så enkelt ...

Nu har jeg efterhånden været bibelunderviser og prædikant i en del år. Med stor glæde, men bestemt også med en del nye grå hår på hovedet. For det er jo faktisk ikke særlig enkelt at undervise og prædike – og nå mennesker med Guds ord lige dér, hvor den enkelte er.

Tiderne skifter, og vores kulturelle mindset transformeres. Meget har virkelig ændret sig alene i min levetid. Jeg har haft det privilegie at arbejde blandt unge stort set hele mit arbejdsliv, og jeg prøver stadig på at følge med i det postmoderne og pluralistiske virvar og i, hvad der

gør sig gældende for fx generation x, y og z¹ og i det tankesæt, som andre har fået med sig i livet.

For jeg vil gerne forstå mennesker (også boomere – generationen ældre end mig!) og deres tilværelsesforståelse, værdi-plattform, udfordringer og passioner; både i det sjælesørgeriske, og når jeg skal prædike og undervise. Og i det hele taget, når jeg er sammen med andre.

Det pluralistiske og postmoderne vilkår

For efterhånden en del år siden blev det ret klart for mig, at det postmoderne verdensbillede og det pluralistiske samfund er et vilkår, som vi bliver nødt til at leve i og få det bedste ud af. Vi må være i dialog med det på alle vores arenaer; nogle gange omfavne det, og andre gange gøre oprør og danne sund og nødvendig modkultur osv.

Vi bliver nødt til at navigere rundt i en både udfordrende og mulighedsgivende samtid, hvor folk ofte virkelig har et helt andet tankemønster end os selv, som de lytter ud fra og forstår sig selv og livet ud fra.

I det pluralistiske samfund er livet som en ideologisk, værdimæssig og religiøs markedsplads. Her skal vi være åbne, omstillingsparate, tolerante og klar til at "blende ind" i alle mulige sammenhænge og arenaer. Klar til at gøre os selv relevante og gå i dialog med og være anerkendende og forhandlende i forhold til et væld af livsanskuelser, sammenhænge og måder at være i livet på.

Børn og unge er i det hele tiden. Min og ældre generationer forstår vist ikke helt, hvor identitetsdannende og identitetsforvirrende det virkelig er.² Vilkårene giver råderum og vitalitet, men det medfører også rodløshed og utryghed. Det udfordrer mange i det at kunne blive trygge i at være "den, man er" i livet – også når det handler om at kunne tage sin kristne identitet helt på sig.

I det postmoderne, som er helt indlejret i det pluralistiske (eller omvendt), er "man" meget kritisk over for de skråsikre og "færdige" holdninger og alle absolutte sandheder. Det postmoderne mindset, som mange af os er lidt eller meget påvirket af, er åben og tolerant over for alle synspunkter og livsanskuelser, samtidig med at man er meget kritisk og diskussionspa-

rat; for alt skal forhandles og vendes – uden at nogen helt skal vinde og få ultimativt ret. For relativismen byder os, at ingen kender og har adgang til det ultimativt sande.

Vi ser det postmoderne slå igennem også hos mange kristne. Vi ser det i tilgangen til Bibelen (bibelsynet) og de bibelske sandheder/dogmer. Vi oplever det i drøftelserne om bibelsk etik og værdier. Beton-dogmatik og de klassiske færdige svar er ikke den hotte og efterspurgte vare. For "alle" ved jo, at der altid stadig er *mere* og *andet* at sige end det, som historiske forankringer og dogmer siger; også i forhold til det, som bibelske etiske pejlemærker udtaler sig ret sikkert om.³

Man er mistænksom over for de færdige svar, og man er uærbødig over for dem. Langt hen ad vejen er man meget mere tryk ved det, som følelserne og erfaringen guider i retning af. For "alle" ved jo, at den absolutte, sikre viden som en platform i livet findes ikke. Kun dér, hvor der er videnskabelig evidens i det, der hævdes, er man – i det postmoderne – på nogenlunde sikker grund.

Udfordringen går begge veje

Som det nok er tydeligt for enhver, tilhører jeg en generation, som ikke blev bedt om at være kritisk over for alle slags autoriteter, normer og absolutter i udgangspunktet. I min verden findes der sande dogmer og noget, som virkelig kan defineres som ret og forkert. Det er vigtigt for mig, at jeg har fodfæste netop i troens absolutte sandheder, og at jeg har et holdbart bibelsk stillads omkring mit liv og min tro, som holder mig godt fast i "det sande" – fra Gud. Jeg mener også, at det faktisk er sådan, det er – på baggrund af Guds konkrete ord, og fordi det er meget frisættende.

Jeg ved dog også, at det ikke altid ser ud på samme måde hos især de yngre generationer. Derfor må jeg være nysgerrig, ydmyg og forstående, hvis jeg skal kunne nå dem, omfavne dem, elske dem – og få indgang hos dem som sjælesørger, vejleder og forkynder. Og jeg vil virkelig gerne være med til at formidle bibeltillid, Jesus-tillid og noget mere "dogmetillid" ind i dem – midt i det postmoderne.

Jeg vil gerne lade mig udfordre og berige af det postmodernes opgør og oprør. Men samtidig vil



FOTO: HERETIK

I det pluralistiske samfund er livet som en ideologisk, værdimæssig og religiøs markedsplads. Her skal vi være åbne, omstillingsparate, tolerante, klar til at "blende ind" i alle mulige sammenhænge.

-
- 1 Se, hvad der ligger i disse betegnelser, her: www.altinget.dk/civilsamfundetsvidenscenter/artikel/overblik-moed-civilsamfundets-fem-generationer
 - 2 Eksempel: Lille Ejnar på otte år går i kristen børneklub og følges med mor og far til møder og gudstjenester. Men han leger også ofte med muslimske Ibrahim fra skolen og kommer ret meget i hans hjem. Ibrahim er hans bedste ven. Ejnars morbror, som er hans fadder og fantastiske voksenlegekammerat, lever nu sammen med en anden mand og skal giftes til juni, og i folkeskolen bliver Ejnar undervist i, at han selv må finde ud af, om han vil være en han, hun eller høn. I fodboldklubben lærer Ejnar, at han skal kæmpe for sin plads og spejle sig i sine helte. I Gospel Kids-koret danser han rundt i lilla farver som alene dreng sammen med 14 piger. Lille Ejnars far er tømrer og stemmer på Nye Borgerlige, mens hans mor er socialpædagog og stemmer på Enhedslisten. Og begge er meget aktive kristne. Sådan er verden af i dag – og lille Ejnar og alle vi andre skal hver især finde vores vej.
 - 3 Anna Kiel Rughave, som er KFS-sekretær i Aarhus, har i et blogindlæg redegjort for det mindset, som mange unge kristne har med sig (luthersk-netvaerk.dk/blog/den-er-gal-med-ungdommen-nu-til-dags): "Med fare for at generalisere for meget, så vil jeg sige, at jeg oplever mine KFS'ere som kompetente, handlende, ansvarsfulde og bevidste, nysgerrige og vidende. De bevæger sig i så mange forskellige arenaer og tænker knap så meget i fløje og kasser ... Man skal stå tidligt op om morgenen for at diskutere med dem. De kigger på kildehenvisningerne, og letkøbte svar giver de ikke meget for. Dét er det postmoderne mindset: intet kan tages for givet, alt skal efterprøves."

Indlægget gør på mange måder klart, hvor vi kan gå skævt af hinanden i måden, vi arbejder og taler sammen på. Men der er også andet og mere på spil. Der ligger implicit for mig at se også et opgør fra Annas side med nogle konkrete teologiske positioner og standpunkter, som hendes eget postmoderne mindset ikke ønsker at give plads for. Så der er også noget vigtigt på spil her teologisk set.

jeg bestemt også udfordre den postmoderne tilgang. Jeg vil holde godt fast i, at jeg helt ind i knoglerne selv tror på, at evangeliet og det bibelske vidnesbyrd i sin helhed virkelig *er* klart og helt dogmatisk forankret. Mennesker har til enhver tid brug for at finde hvile for et hvileløst hjerte i netop det, der står fast hos Gud – i frelsens sande og sikre fundament. Det samme gælder også Bibels konkrete moralsk-etiske guidelines og holdepunkter.

Hvad gør vi så nu?

Forkyndes skal der! Og den kristne oplæring – til tro og liv – er vi som forældre og menigheder forpligtet på. Men hvordan gør vi det så midt i det postmoderne og pluralistiske? Lad mig komme med nogle ret ufærdige tanker om det:

1) Vi bliver nødt til at tage tiden og dens muligheder og udfordringer helt alvorligt. Og det er også at tage os selv helt alvorligt, for vi er ofte selv mere præget af tiden, end vi er bevidst om.

2) Midt i det postmoderne er der stadig en ægte længsel at spore. En længsel efter netop at kunne finde et sikkert sted at være og stå med sig selv; et sted, hvor man ikke skal være tvivlende og distanceret og bare hele tiden være på vej et eller andet udefinerbart sted hen. Jeg sporer det især i sjælesorg og samtaleterapi. Og svaret er stadig: *Du finder det hos Kristus og i Kristus!*

Vi skal vove at forkynde sjælesørgerisk stærkt ud af evangeliet. For Jesus favner også den postmoderne indbyggede uro i livet. Vi skal stadig vove at lade hele Guds ord – ikke mindst selve evangeliet – være et spejl, som mennesker kan få lov til helt at spejle sig selv i og dermed møde sig selv i, på godt og ondt, på hele livsvandringen.

3) Jeg fik for nogle år siden præsenteret tre vigtige punkter af Lindsay Brown, den tidligere generalsekretær i IFES (det internationale KFS-arbejde). De tre punkter siger noget vigtigt om, hvad der er brug for at løfte højt i en tid, hvor der faktisk efterspørges sande, konkrete livsholdepunkter, som aldrig før – lige midt i tidens eksistentielle uro:

Vi ser det postmoderne slå igennem også hos mange kristne.

A. *Evangeliets sandhed* – skal forkyndes klart. Der er brug for, at sandhedsrelativismen og skepticisismen bliver brudt via Guds ord og evangeliet (og apologetikken), så der kan blive grobund for ægte tillid til hele Guds ord og til Kristus.

B. *Evangeliets relevans og skønhed* – skal forkyndes og aktualiseres ind i menneskers liv. Der er brug for, at den enkelte hører, oplever og ser, at evangeliet er relevant for mig; at det passer til det liv, som jeg er placeret i. At Kristus – på en skøn, ægte og meget nærværende måde – møder mig i mit liv, som det faktisk er, på godt og ondt.

Dette er ikke en underkendelse af, at evangeliet er noget, vi kan slå os på, en ”korsets dårskab” (1 Kor 1,18). Evangeliet kan netop kun opleves *virkelig* ”skønt”, relevant og livsnært i det øjeblik, hvor både loven og evangeliet har gjort sin fulde gerning hos den enkelte af os. Derfor er forkyndelsen af den bibelske fylde af både lov og evangelium helt vital her.⁴

C. *Evangeliets klarhed* – skal forkyndes tydeligt. Guds ord er ikke uklart – og slet ikke i det væsentligste. Evangeliet er ikke svært at forstå. Det er klar tale! Evangeliet vil ikke lefle for relativismen. Evangeliet og Kristus trodser pluralismen og skænker en identitet og selvforståelse, som er frisættende og direkte livgivende. Evangeliet er ikke til forhandling – i sin kerne. Evangeliet vil sætte syndere fri og give rum for det gode, sande liv med Kristus i centrum.

4) Det er en kunst at prædike i overensstemmelse med de klassiske dogmer, uden at det opleves som en ”dogmatisk” prædiken, som mange hurtigt slår sig på. Men det må vi øve os på. Guds ord er autoritativt og absolut – i alle livets væsentligste områder. Og det skal vi stadig vove at lade klinge helt ud. Ellers svigter vi.

Men mange af os kan have brug for at arbejde meget med, *hvordan* vi taler ud af Guds autoritative ord. Der er stor forskel på, om mine tilhørere oplever, at det er *Guds* Ords autoritet, som de er inde under, eller om det er *min* autoritet

Det er en kunst at prædike i overensstemmelse med de klassiske dogmer, uden at det opleves som en ”dogmatisk” prædiken, som mange hurtigt slår sig på.

som forkynder.

Nutidens forkyndere gør klogt i at være ydmyge over for (så det kan høres!), at man som forkynder – i sig selv – *ikke* besidder nogen ultimativ ufejlbarlig sandhed og total sikker tolkningsnøgle til alle ting. Det er *Guds ord*, som er det autoritative – ikke forkynderen.

5) Mange i de yngre generationer efterspørger kristne, som autentisk udlever deres tro og går Jesus-vejen som forbilleder og sande vidnesbyrd. Det giver taleret. Mange efterspørger troværdige vidner og medvandrere; mennesker der ”walk the talk” (altså praktiserer det, de siger). Vores tid er ret trætte af de mange ord og den docerende prædiken. Det skal vi tage alvorligt. Men det må ikke gøre os ordløse. Troen kommer stadig af det, som høres – i kraft af Kristi ord.

Spejlingsmuligheder

Når vi underviser og forkynder, må ovenstående meget gerne betyde, at vi vover at tage mere af os selv og vores egen trosvandring og troskampe med op på prædikestolen eller ved katederet. Det højner spejlingsmuligheden og det autentiske nærvær betydeligt!

I hjemmene er forældres praksis på troens vej vist mindst lige så vigtig for børnene som det, der siges. Men det må ikke føre til, at forældre ikke siger noget og ikke opdrager og oplærer børnene.

Arbejd selv videre med udfordringerne. Det postmoderne er langt hen ad vejen et vilkår. Vi må finde vores bedste og sandeste vej i det. ■

4 Stud.theol. Christian I. Vestergård fokuserer i en artikel (kpi.dk/media/32912/christian.pdf) på, at børn og unge i dag søger efter skønhed. Han går efter min mening alt for langt i forhold til nærmest at reducere den kristne oplæring til at handle om kun at gå med ”det skønne” i kristentroen – det, der direkte klinger som skønt og dejligt i evangeliet. Måske fejllæser jeg ham, men jeg hører ikke hos ham, at det er klassisk lov- og evangeliumforkyndelse, der er brug for i nutiden. Jeg bliver også usikker på, om han kan finde plads til både ”evangeliets skønhed” og ”korsets dårskab.” Han går desuden meget langt i at hylde den postmoderne tvivl, og det har jeg ret store betænkeligheder ved. Men artiklen er læseværdig.